

НАУКОВО-ДОСЛІДНА ЛАБОРАТОРІЯ КАРТОГРАФІЇ ТА ГЕОІНФОРМАТИКИ КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА ЯК ОСЕРЕДОК КАРТОГРАФІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Свідчення про науково-дослідні та виробничі роботи на кафедрі геодезії і картографії відомі з часу її включення до складу геолого-географічного факультету університету (1933 р.), але окрему структурну одиницю, безпосередньо з функцією наукової діяльності, організовано вперше у 1958 р. Відомо, що до 1958 р. проводились дослідження з атласного картографування Бориспільського району Київської області, зокрема, ці роботи здійснювались у створеному при Київському університеті Науково-дослідному інституті географії, що функціонував у період 1940 – 1952 рр.

У 1958 р. за розпорядженням проф. А.С. Харченка, який на той час був деканом географічного факультету, була створена наукова група у складі 3-х чоловік, безпосереднім завданням якої було здійснення досліджень по створенню атласа Київської області (виданий у 1962 р.). Ця ж група за угодою з Укрземпроектком здійснювала складання карт ґрунтів. До її складу на той час входили: І.В. Вугернічек, С.М. Попова, Л.Є. Осауленко, наукове керівництво здійснював проф. А.С. Харченко. Група працювала в окремій кімнаті (№ 421) червоного корпусу університету. З 1962 року вона розпочала роботи по розробці унікального на той час науково-довідкового твору: «Атлас природних

условий и естественных ресурсов Украинской ССР» (виданий лише у 1978 р.). У 1964 р. відповідне завдання було включено у Державний план розвитку народного господарства УРСР на 1964/1965 рр. з проблеми «Наукові основи розміщення виробничих сил, комплексного розвитку і спеціалізації великих економічних регіонів Української РСР» (тема № 29/33) і у зв'язку з цим виникла необхідність створення спеціального науково-виробничого підрозділу.

Тому у 1964 р., за постановою Президії АН УРСР від 17 липня 1964 р. № 177, Академією Наук разом з Київським університетом організовано спільну лабораторію комплексного картографування виробничих сил Української РСР. Цією постановою визначено основний напрям роботи – розробка наукових основ комплексного картографування виробничих сил Української РСР і атласне картографування природних ресурсів, населення, промисловості, сільського господарства, укладання комплексних фізико-географічних і соціально-економічних карт.

В той же час (1964 р.) було визначено, що лабораторія є учбово-науковою базою для студентів-дипломників з спеціальності «картографія» географічного факультету університету. Завідуючою лабораторії було призначено М.О. Корольову, співробітниками – А.П. Божок, І.В. Вугернічек, Е.Ф. Іщенко, Л.О. Колесник, Л.Є. Осауленко, І.П. Підоплічко, Л.М. Тіткіну. Головне завдання лабораторії полягало у створенні «Атласа природних умовий и естественных ресурсов УССР». Провідними організаціями у виконанні цієї теми визначені Київський державний університет в особі Географічного факультету та АН УРСР в особі Сектора географії. Першим кроком до виконання цього завдання було створення у 1964 р програми Атласу (за редакцією проф. А.С. Харченка) та розробка необхідних робочих карт-основ для всього масштабного ряду карт.

Згодом лабораторія структурно увійшла до складу Сектора географії АН УРСР, де на її основі було створено відділ картографії. Незважаючи на організаційні зміни, на кафедрі геодезії і картографії за розпорядженням проф. А.С. Харченка почала працювати науково-дослідна група, завдання якої полягало у створенні шкільно-краєзнавчого атласу Української РСР і колектив якої уже у 1970 р. розробив програму, макет компонування, список карт, а також створені оригінали деяких з них.

З 1968 р. (по травень 2005 р.) кафедра та всі її наукові та виробничі підрозділи розміщувались в корпусі географічного факультету (Васильківська, 90).

У 1972 р. науково-дослідну групу кафедри геодезії і картографії реорганізовано у «Лабораторію комплексного картографування», спільною з інститутом Історії АН УРСР (наказ проректора з наукової роботи № 16 від 31.01.72). Штат лабораторії нараховував 5 чоловік: М.О. Корольова (зав. лаб.), І.В. Вугернічек, Л.С. Євграфова, Л.Ф. Єршова, М.Н. Хмелюк.

У 1972-1975 рр. співробітники лабораторії, із широким залученням студентів-картографів, виконували тему «Національний атлас Української РСР». За цей період розроблена концепція створення багатотомного Атласу Української РСР, першим томом якого визначено «Атлас природних умовий и естественных ресурсов Украинской ССР». У зв'язку з цим оновлено програму Атласу та список карт. Паралельно розроблені авторські оригінали карт для Атласу історії, розроблено програму, список карт та макет компонування шкільно-краєзнавчого атласу «Київська область». На госпдоговірній основі з Міністерством геології УРСР виконувалась тема «Складання і підготовка до тиражування комплексу геолого-економічних карт мінерально-сировинної бази народного господарства УРСР», згідно з якою складено програму, список карт та макети компонування серії з 59 карт.

У 1975 р. кафедральну науково-дослідну картографічну групу приєднано до проблемної гідрохімічної лабораторії (керівник проф. В.І. Пелешенко, наказ № 37 від 3 лютого 1975 р.).

Наступні п'ять років група працювала над виконанням теми «Наукові основи картографічного забезпечення, удосконалення управління народним господарством та розробка заходів по охороні навколишнього середовища, раціонального використання та відновлення природних ресурсів УРСР», затвердженою у 1975 році за № 760 45078.

За цією тематикою А.П.Божок, яка працювала на кафедрі з 1968 р., підготувала і у 1978 р. захистила кандидатську дисертацію «Комплексне картографування технічної оснащеності сільського господарства Української РСР».

В цей час був переданий до видання шкільно-краєзнавчий атлас «Київ і Київська область» (1978 р.); розроблено список карт та авторські оригінали деяких карт для шкільно-краєзнавчого атласу України; створено карти для багатотомної історії України, які увійшли до першої книги I тому, виданого у 1977 р.; розроблено макет компонування та список карт шкільно-краєзнавчого атласу Вінницької області (1979 р.); за договором про творче співробітництво між Інститутом історії АН УРСР та Київським університетом здійснено підготовчі роботи для розробки історико-географічного атласу Києва (1979 р.); продовжувались роботи над картами для атласу історії України. На той час група налічувала шість штатних співробітників, серед яких: І.В.Вугернічек, Л.С. Євграфова, М.О.Корольова, О.В. Самоварова (Котенова) та ін.

У 1980 р. на базі картографічної групи було створено «Сектор геодезії і картографії» у складі Проблемної науково-дослідної лабораторії гідрохімії (наказ Ректора № 305 «О» від 12.06.1980). Науковим керівником призначено проф.В.М. Сердюкові. У складі Сектора працювали: І.В. Вугернічек, О.К. Головченко, Л.С.Євграфова, Е.Ф.Іщенко, В.П. Пилипчатин, М.М. Розанов, М.І. Табачна. Згодом, завдяки розширенню госпдоговірної тематики, Сектор почав виконувати наукові дослідження з декількох напрямів геодезії, картографії та фотограмметрії.

На базі вказаного наукового підрозділу кафедри геодезії та картографії (з 1983 року – науково-дослідної лабораторії геодезії, картографії і фотограмметрії – НДЛ ГКіФ) у період з другої половини 1970-х років і наступного десятиріччя виконано низку госпдоговірних робіт, в результаті яких:

- виявлено невідомі підземні споруди на території заповідника Києво-Печерська Лавра та проведено їх картографування, виконані теоретичні розробки і складені архітектурні креслення фасаду Успенського собору за архівними знімками та ін. (Тема: «Розробка удосконалення методів стійкості споруд на території Києво-Печерського заповідника», 1978 - 1987 рр., науковий керівник д.т.н. А.Г. Григоренко) За цим напрямом наукових розробок С.Б. Хведченя підготував і у 1989 р. захистив кандидатську дисертацію «Картографічний метод дослідження історичних пам'яток Києво-Печерської Лаври»;
- здійснено паспортизацію автомобільних шляхів Івано-Франківської області (Тема: «Дослідно-технологічні роботи для виконання топографо-картографічних робіт при технічному обліку та паспортизації автодоріг», 1983 – 1987 рр., науковий керівник к.т.н. Г.О. Первухін); теж саме по Закарпатській області, 1986 – 1987 рр., науковий керівник к.г.н. К.І.Дрич;
- розроблено рекомендації з рекультиватії земель по підприємствах Мінбудматеріалів України та складено прогнози для господарської діяльності при експлуатації кар'єрів (Тема: «Розробка рекомендацій із застосування картографо-географічних методів для підвищення ефективності видобутку та обліку промислових пісків і вибору способу рекультиватії земель», 1986 – 1990 рр., науковий керівник к.т.н.В.В. Пастух);
- розроблено теоретичні основи паспортизації підводних переходів нафтопроводів у різних фізико-географічних умовах, а також запропоновано прилад (на основі теодоліта), який забезпечує реалізацію такої роботи (Тема: «Комплексна паспортизація підводних переходів магістральних трубопроводів для різних фізико-географічних умов», 1985 - 1986 рр., наук. керівник к.г.н. Б.П. Сергієнко). Узагальнюючи досвід цих та інших досліджень, А.Г. Ткаченко підготував і у 1992 р.

захистив кандидатську дисертацію на тему «Дослідження особливостей кутових вимірювань в умовах флуктуаційних оптичних аномалій у приземному повітрі»;

- проведено інженерно-пошукові роботи на компресорних станціях газопроводу «Уренгой – Ужгород» та розроблені рекомендації щодо уникнення деформацій споруд (Тема: «Інженерно-геодезичні дослідження виробничих споруд компресорних станцій газопроводу «Уренгой – Ужгород», 1986 - 1988 рр., наук. керівник к.т.н. М.О.Долбачов);
- опрацьовано методику визначення статистично достовірних характеристик підстилаючої поверхні стереофотограмметричним методом і отримані спектри таких поверхонь (Тема: «Дослідження статистичних просторових характеристик підстилаючої поверхні стереофотограмметричним методом», 1977 - 1987 рр., наук. керівник д.т.н., проф. В.М. Сердюков) та ін. Плідними в цій царині виявились наукові пошуки В.Д.Барановського, який підготував і у 1990 р. захистив кандидатську дисертацію «Розробка та вдосконалення методів визначення спектрально-статистичних характеристик морських хвиль, оснований на застосуванні стереофотограмметричної зйомки».

Завдяки виконанню господаровірних робіт у період 1980-х рр. у складі лабораторії нараховувалося близько 50-ти співробітників.

У 1981-1985 рр. підрозділ виконував планову держбюджетну тему «Разработать систему карт географических основ и школьно-краеведческих атласов для картографического обеспечения социально-экономического развития и планирования УССР» у результаті чого створена серія карт-основ для карт різноманітної тематики, розроблені положення для створення базових карт-основ, які забезпечують укладання оперативних карт, необхідних для керівництва народним господарством, його планування та розробки заходів по охороні навколишнього середовища та раціонального використання природних ресурсів [14]. За матеріалами досліджень, узагальнивши їх в частині створення загальногеографічних карт-основ, захистив кандидатську дисертацію М.І. Васильєв у 1987 р. за темою «Разработка комплекса общегеографических карт-основ для картографирования территории союзной республики традиционным и автоматизированным методами (на примере Украинской ССР)»

Статусу Науково-дослідної лабораторії геодезії, картографії і фотограмметрії (НДЛ ГКіФ) цей науково-виробничий підрозділ набув згідно наказу Ректора за № 832-к від 16.07.1983 р. Пріоритетним напрямом його роботи стало тематичне та атласне картографування, а також прикладні геодезичні та фотограмметричні дослідження. З 1983 р. до 1990 р. роботу лабораторії очолював к.т.н. В.В. Пастух.

У 1986-1990 рр. лабораторія виконувала планову держбюджетну тему «Исследовать способы картографического моделирования природных и социально-экономических территориальных систем (на примере УССР и ее регионов)». Науковий доробок теми – програми шкільно-краєзнавчих атласів Черкаської та Кіровоградської областей, методика розробки окремих карт та 56 оригінальних карт вказаних атласів. [7]. Слід, однак, зазначити, що остаточна розробка двох вказаних атласів завершилася лише у 1995 р. і вони були передані до друку до НВП «Картографія», але не надруковані (Атлас Кіровоградської області доведено лише до кольорового оригіналу-проби у 1997 р.).

В цей час, паралельно з проведенням досліджень з планових держбюджетних тем, в НДЛ ГКіФ проводились також роботи з атласного тематичного картографування м. Київ та України. В результаті створено авторські оригінали карт фундаментального історико-географічного атласу Києва, визначено його видавничі характеристики тощо. Атлас складається з 160 сторінок, включає 102 карти, текст, ілюстрації, покажчики, які об'єднані у 8 розділів. Розроблений, але не виданий оригінал атласу представляє історію міста, природні умови території, соціальний розвиток, промисловість, сільське господарство, інфраструктуру, архітектурні особливості тощо.

З 1990 р. обов'язки завідуючого НДЛ ГКіФ і наукове керівництво держбюджетними темами було покладене на к.г.н., доц. А.М.Молочка. З 1995 р. він очолив кафедру геодезії та картографії, а завідуючим лабораторією призначено к.г.н., ст.н.с. В.О. Шевченко (д.г.н. з 1997 р., проф. з 2002 р.).

Основні наукові розробки колективу НДЛ ГКіФ у 1991-1993 рр. спрямовані на вирішення головних проблем картографічного моделювання, які обумовлені сучасним станом і проблемами розвитку суспільства. Зокрема, вироблені підходи до створення картографічної моделі регіону у вигляді географо-екологічного атласу (визначено суть та зміст передкартографічного етапу досліджень, визначено види проблем виробничого природокористування, розроблено методологічні основи створення карт тощо) [8].

Упродовж 1994-1996 рр. колективом лабораторії виконано дослідження картографічних проєкцій з метою вибору оптимальних за умовами спотворення проєкцій для карт-основ України у цифровому вигляді, узагальнено також інформацію стосовно створення карт України у запропонованих проєкціях з застосуванням комп'ютерних технологій, розроблено основні принципи створення карт для вищої школи та визначено вимоги до них [3]; додатково розроблено також (спільно з Укргеодезкартографією, 1996 р.) технічне завдання на виконання науково-дослідної роботи «Розробка концепції і визначення основних географічних сталих параметрів території України».

У 1996-1998 рр. на базі лабораторії спільно з Державним науково-виробничим підприємством «Укрморкартографія», Державною гідрографічною службою України і за фінансової підтримки останньої, а також за організаційно-фінансової підтримки державного малого науково-виробничого підприємства «Геокарт» (яке функціонує, починаючи з 1993 р., директор – доц. В.В. Пастух) створено рукописний навчальний посібник. «Морські навігаційні карти» (на російській та українській мовах) для студентів картографів, який використовується у навчальному процесі [12].

У 1996 р. на базі лабораторії проведено Першу, а у 1998 - Другу Міжнародну конференцію «Картографія та вища школа», видано збірники матеріалів конференцій.

На 1 грудня 1997 р. у складі лабораторії працювали: В.О. Шевченко, зав. лаб., ст. наук. співроб.; В.Ф. Северинов, наук. співроб.; Савченко З.П., інж. II категорії; Овсяннікова Н.О., інж. II категорії; Рудницький О.В., інж. II категорії; Дончук С.В., інженер; Підлісецька І. О., інженер.

У 1997-2000 рр. виконувалась тема «Розробка основ тематичного ГІС-картографування для потреб освіти в Україні». У результаті її виконання розроблено основні принципи організації картографічних баз даних при проведенні ГІС-картографування (стосовно медико - та еколого-географічних, а також для морських навігаційних карт), показані особливості створення окремих видів тематичних карт; визначено особливості використання сучасних ГІС-технологій при підготовці до видання картографічних творів [4].

У виконанні цієї теми брав участь пошукувач кафедри А.Ю. Гордєєв, який згодом захистив кандидатську дисертацію за темою «Науково-прикладні аспекти забезпечення морськими картами господарства України» у 2000 році.

З 2001 р. колектив лабораторії почав працювати над новою держбюджетною плановою темою № 01БФ050 – 04 «Геоінформаційне картографування. Концепція використання картографічного методу при здійсненні регіональної екологічної політики в Україні» № держ. реєстрації 0101U002879, яку планувалось завершити у 2005 році. Але на початку 2004 року, у зв'язку з підключенням до теми досліджень фахівців кафедри топогеодезичного та навігаційного забезпечення військ Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка, назва її змінилась на: № 01БФ050-04 «Геоінформаційне картографування. Формування концептуальних підходів до створення, забезпечення, функціонування і застосування геоінформаційних систем і технологій для вирішення військових і народногосподарських завдань», № ДР 0104U006231. Термін виконання не змінився – грудень 2005 р.

У результаті виконання цієї теми сформульовані положення про інформаційне забезпечення ГІС-картографування, розроблено методику створення регіональних ГІС, оцінено можливості окремих інформаційних джерел в якості ресурсу для створення регіональних еколого-географічних карт, сформульовані критерії визначення якості цифрових даних для ГІС-картографування, розроблено типові легенди для еколого-географічних карт, визначено зміст окремих еколого-географічних атласів різного призначення, запропоновано методику створення цифрових моделей рельєфу для військових цілей тощо [5].

За матеріалами досліджень видано монографію, присвячену розробці геоінформаційних основ еколого-географічного картографування [2], складено і видано серію з трьох карт регіональних особливостей захворюваності населення України деякими хворобами [15, 16, 17].

До вказаних досліджень на різних етапах виконання роботи долучались аспіранти кафедри геодезії та картографії, які згодом захистили кандидатські дисертації за наступними темами: В.І. Остроух «Науково-методичні основи створення навчальних атласів на основі ГІС-технологій (На прикладі Атласу для 8-9 класу)», 2002 р.; Н.О. Полякова «Картографічне забезпечення функціонування інтегрованої ГІС для управління експлуатацією міських підземних комунікацій (на прикладі Києва)», 2005 р.; В. В. Молочко «Науково-методичні основи розробки географічного атласу для вчителів середніх загальноосвітніх закладів», 2005 р.; В.Б. Кулик (Лепетюк) «Картографічне забезпечення передумов розвитку фермерства (на прикладі Вінницької області)», 2007 р.; Р.Ю. Шевченко «Географо-картографічний моніторинг культових споруд м. Києва», 2008 р.

У 2002-2005 рр. співробітники лабораторії брали участь у виконанні загальнофакультетської теми «Створення словника: «Географічна наука: понятійно-термінологічний апарат» (№ 01БП12-01/4), № держ. реєстрації 0102U000606 [6].

У зв'язку з виконанням актуальних розробок з використанням досягнень сучасної геоінформатики, з початку 2003 р. за лабораторією закріплено нову назву «картографії та геоінформатики».

На цей час у складі лабораторії працювали 6 співробітників: д.г.н., проф. В.О. Шевченко, завідувач; В.Ф. Северинов, пров. інж.; С.В. Дончук, Н.А. Овсяннікова, Л.О. Палієнко, О.М. Шиян – інженери II кат., що проводять НДР.

З травня 2005 р. лабораторія займає нове приміщення – кімнати 617 та 621 у новому корпусі географічного факультету за адресою проспект академіка Глушкова, 2.

З початку 2006 р. колектив лабораторії виконує держбюджетну тему № 06БФ050-04 «Геоінформаційне картографування: проблемно-орієнтовний підхід та семіотичні основи», яка передбачає врахування рекомендацій Комісії з теоретичної картографії Міжнародної картографічної асоціації стосовно розвитку досліджень з картосеміотики. Тема складається з двох підрозділів, по кожному з яких призначено керівника (при загальному науковому керівництві, яке покладено на завідувача кафедри геодезії та картографії к.г.н., проф. Молочка А.М.). Керівником підрозділу I «Семіотичні основи окремих напрямів картографування» є зав. лаб., д.г.н. В.О. Шевченко, керівником підрозділу II «Проблемно-орієнтовний підхід у сучасному геоінформаційному картографуванні» – к.г.н., доц. Е.Л. Бондаренко.

На початок 2007 р. у складі лабораторії працювало 7 співробітників: д.г.н., проф. В.О. Шевченко, завідувач; к.г.н. Н. О. Полякова, мол. наук. співробітник; Л.Г. Баранова, інж. I категорії, що проводить НДР; С.В. Дончук, Н.А. Овсяннікова, Л.О. Палієнко, О.М. Шиян (звільнено 17 березня 2007 р.) – усі інженери II кат., що проводять НДР.

Лабораторія упродовж уже 12 років забезпечує науково-організаційні умови для видання збірника наукових праць «Картографія та вища школа». Видання започатковано як збірник матеріалів I Міжнародної науково-практичної конференції з однойменною назвою, яка відбулась у Києві 12-14 вересня 1966 р. на базі кафедри геодезії та картографії

Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Варто відмітити, що частина накладу першого збірника видрукувана у Дрезденському технічному університеті.

Випуск 2 збірника включає матеріали підготовлені до II Міжнародної науково-практичної конференції «Картографія та вища школа», яка відбулась у Києві 23-26 вересня 1998 р. також на базі кафедри геодезії та картографії. Ця конференція була присвячена 90 річниці від дня народження професора А.С.Харченка (1908-1985), та 125-ти річчю відкриття у Києві відділу Географічного товариства.

Від того часу збірник видається періодично щороку (лише у 2001 р здійснено два випуски: № 5 та № 6). З випуску №4 (2000 р.) збірник зареєстровано у ВАК України як фахове видання з географічних наук.

За період існування видання, на сторінках його 12 випусків надруковано 420 статей 245 авторів з України (переважна кількість), Білорусі, В'єтнаму, Литви, Молдови, Німеччини, Польщі, Росії. Серед авторів – студенти, аспіранти, інженери, кандидати та доктори наук. Матеріали, представлені у збірниках, висвітлюють результати теоретичних і практичних розробок у галузі географічної картографії та геоінформаційних технологій, можливості використання картографічного методу у природничих та суспільних науках.

Традиційними у збірнику є рубрики “Загальні та теоретичні питання картографії”, “ГІС-технології в картографії”, “Картографування природних та суспільних явищ”; “Історія картографії”, а також при наявності матеріалів формуються рубрики “Математична картографія”, “Картометрія та морфометрія”, “Персоналії” тощо. Таким чином, збірник наукових праць “Картографія та вища школа” відбиває провідні ідеї, характерні для сучасної картографії.

Функціонування науково-дослідного підрозділу при кафедрі геодезії та картографії, є, безперечно, однією із головних передумов формування київської наукової школи комплексного тематичного та атласного картографування, що реалізувалось завдяки науково-організаційній діяльності професора А.С. Харченка у період з середини 1960-х до середини 1985-х рр., а після його смерті (1985 р.) – діяльність цього підрозділу сприяє розвитку цієї наукової школи.

Література

1. Бондаренко Е.Л., Молочко А.М., Нечипоренко Г.Л., Шевченко В.О. Модель геоінформаційної освіти на кафедрі геодезії та картографії Київського університету імені Тараса Шевченка // Матеріали Четвертої Всеукраїнської конференції з геоінформаційних технологій «Теорія, технологія. Впровадження ГІС»; ГІС-ФОРУМ -98. – Київ, 1998. – С.31-32.

2. Бондаренко Е.Л., Шевченко В.О., Остроух В.І. Геоінформаційні основи еколого-географічного картографування. – Київ, Фітосоціоцентр, 2005. – 116 с.

3. Звіт про науково-дослідну роботу по держбюджетній темі № 16 "Геоінформаційне забезпечення і розробка карт для вищої школи", 1994-1996 рр., (підсумковий), № держ. реєстрації 0194U005175, Київ, 1996, Київський національний університет ім. Т.Шевченка. -37 с.

4. Звіт про науково-дослідну роботу по темі № 97-106 "Розробка основ тематичного ГІС-картографування для потреб освіти в Україні", 1997-2000 рр., (заключний), інв. № 0201U004228, № держ. реєстрації 0197U003083, Київ, 2000, 170 с.

5. Звіт про науково-дослідну роботу № 01БФ050-04 „Геоінформаційне картографування. Формування концептуальних підходів до створення, забезпечення, функціонування і застосування геоінформаційних систем і технологій для вирішення військових і народногосподарських завдань”(заключний) № ДР 0104U006231, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2005, 176 с. (2001-2005 рр.).

6. Звіт про науково-дослідну роботу по темі № 01БП12-01/4 “Створення словника: “Географічна наука: понятійно-термінологічний апарат”, (заключний) № ДР 0102U000606, наук. керівник проф. Олійник Я.Б. Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, 2005, 243 с.

7. Исследовать способы картографического моделирования природных и социально-экономических территориальных систем (на примере УССР и ее регионов) (Заключительный отчет) № ДР 01860061305. Киев, 1990.– 51 с. (Тема № 88, 1986-1990 pp.).

8. Картографічне моделювання природних і соціально-економічних територіальних систем (для складання географо-екологічного атласу України). Заключний звіт, № ДР 0194U004511, Київ, 1993, 35 с. (тема № 21, 1991-1993 pp.).

9. Молочко А.М., Шевченко В.О. Київський університет Тараса Шевченка як осередок формування національної наукової картографічної школи // Картографія та вища школа: Зб. наук. праць.– К.: Вид-во ДНВП «Укрморкартографія», 1999. – Вип. 2.– С.5-17.

10. Молочко А.М., Шевченко В.О., Гордєєв А.Ю., Бондаренко Е.Л. Морська картографія в Київському національному університеті // Проблеми безперервної географічної освіти і картографії: Зб. наук. праць.– К.: Ант екс, 2000. – Вип. 1.– С.153-154.

11. Молочко А.М., Шевченко В.О. Діяльність кафедри геодезії та картографії – однієї з найстаріших у Київському університеті імені Тараса Шевченка // Картографія та вища школа: Зб. наук. праць.– К.: Державна картографічна фабрика, 2003. – Вип. 8.– С.5-10.

12. Морские навигационные карты (Учебное пособие) // Можаровский Г.С., Бондаренко Е.Л., Гордєєв А.Ю., Молочко А.Н., Шевченко В.А.– 1998.– 359 с. (рукопись)

13. Палієнко Л.О., Шевченко В.О. Розвиток атласного картографування на кафедрі геодезії та картографії Київського національного університету імені Тараса Шевченка // Вісник геодезії та картографії– 2004.– № 1 (32).– С.24-27.

14. Разработать систему карт географических основ и школьно-краеведческих атласов для картографического обеспечения социально-экономического развития и планирования УССР (Заклучительный отчет 1981-1985 гг. № гос. регистрации 81005070.). – Киев, 1985. – 128 с.

15. Україна. Регіональні особливості ризику зараження на лептоспіроз. Карта масштабу 1:2 5 000 000 / В.О.Шевченко, Е.Л. Бондаренко, С.В. Дончук. Державне підприємство “Державна картографічна фабрика”, Вінниця, 2004. 56 x 45 см.

16. Україна. Регіональні особливості ризику зараження на сибірську виразку. Карта масштабу 1:2 5 000 000 / В.О.Шевченко, Е.Л. Бондаренко, С.В. Дончук. Державне підприємство “Державна картографічна фабрика”, Вінниця, 2004. 56 x 45 см.

17. Україна. Регіональні особливості ризику зараження населення на туляремію. Карта масштабу 1:2 500 000 // В.О. Шевченко, Е.Л.Бондаренко, В.І. Остроух, Н.А. Овсяннікова.– К.: Науково-дослідна лабораторія картографії та геоінформатики географічного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка, 2006. Формат 56 X 45 см.,

18. Шевченко В.О. Науково-дослідна і виробнича діяльність на кафедрі геодезії та картографії // Картографія та вища школа: Зб. наук. праць.– К., 1998. – Вип. 2.– С.165-170.

Надійшла до редакції 05.05.08 р.